



Teisiniai aspektai, turintys įtakos sėkmingam nepageidaujamų įvykių registravimui

Dr. Daiva Brogienė

Seminaras

Nepageidaujamų įvykių stebėseną

Vilnius

2019 02 22

2014 m. spalio 20d. Tarptautinė mokslinė praktinė konferencija

Organizers:



COMMITTEE ON HEALTH AFFAIRS
OF THE SEIMAS
OF THE REPUBLIC OF LITHUANIA



MINISTRY OF HEALTH
OF THE REPUBLIC
OF LITHUANIA



LITHUANIAN
MEDICAL
ASSOCIATION



PUBLIC HEALTH INSTITUTE OF
VILNIUS UNIVERSITY
THE FACULTY OF MEDICINE

International scientific practical conference

NO-FAULT COMPENSATION FOR MEDICAL INJURIES:

THE PROSPECT FOR ERROR PREVENTION AND PATIENT SAFETY

The conference will be held on **the 20th of October 2014** in the Seimas of the Republic of Lithuania, Conference hall in the building III, Vilnius.

CONFERENCE PROGRAMME

ŽALOS PACIENTŲ SVEIKATAI ATLYGINIMO BE KALTĖS KONCEPCIJA: PACIENTŲ SAUGOS KULTŪROS LINK



Nacionalinės pacientų saugos platformos 2010-2014 m. prioritetai

- Pacientų saugos kultūros įgyvendinimas sveikatos priežiūroje;
- Sveikatos priežiūros darbuotojų informavimas ir mokymas pacientų saugos klausimais;
- Pacientų informuotumas ir mokymas pacientų saugos klausimais;
- NĮ sveikatos priežiūroje registravimo ir mokymosi sistemos sukūrimas;
- *Teisinės aplinkos, užtikrinančios efektyvų NĮ registravimą, formavimas. Žalos pacientų sveikatai atlyginimo be kaltės modelio įgyvendinimas.*

Teisinė aplinka pacientų saugos kultūrai formuoti

- Pacientų saugos pagrindų teisinis reglamentavimas/ NĮ įvykių registravimas /valdymas / analizė / prevencija;
- Medicinos praktikos įstatyminiai pagrindai / profesionalaus gydytojo elgesio standartas;
- *Informacijos įvykus NĮ pacientams atskleidimo ir atsiprašymo teisinis reglamentavimas;*
- *Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo reglamentavimas/ be kaltės modelio įgyvendinimas.*

ŽALOS PACIENTŲ SVEIKATAI ATLYGINIMO BE KALTĖS KONCEPCIJA: PACIENTŲ SAUGOS KULTŪROS LINK



Žalos atlyginimo „Be kaltės“ modelio įgyvendinimo tikslas

- Padėti pacientui operatyviau ir paprasčiau pasiekti teisingumą gaunant atlyginimą už sveikatos sužalojimą;
- Atlyginti žalą didesniam pacientų, patyrusių žalą sveikatai, ratui;
- Kompensuoti žalą pacientams be jų asmeninių išlaidų (advokatams ar kt. teisminių išlaidų);
- Skatinti partneriškus gydytojų-pacientų santykius;
- Stabdyti progresuojančią gynybinę mediciną;
- **Skatinti profesionalus neslėpti savo klaidų, priešingai - atskleisti klaidas medicinoje, suteikti detalią informaciją apie nesėkmės atvejį pacientui, atsiprašyti paciento ir mokytis iš savo bei kolegų klaidų;**
- **Sudaryti teisinės prielaidas sėkmingam Nepageidaujamų įvykių (Pacientų saugos įvykių) registravimo ir mokymosi sistemos funkcionavimui Lietuvoje.**

Optimali žalos pacientų sveikatai atlyginimo sistema ir jos charakteristikos

- Sistema turėtų skatinti sveikatos priežiūros profesionalus registruoti klaidas;
- Ji turėtų akivaizdžiai demonstruoti paslaugų kokybės ir saugos gerėjimo rezultatus;
- Ji turėtų apimti mechanizmus kaip išaiškinti nesažiningus ar nerūpestingus gydytojus, kurie teikia nesaugias paslaugas pacientams;
- Žalos sveikatai kompensavimo sistema turėtų veikti taip, kad gydytojų-pacientų santykiuose sustiprėtų atvirumas ir sąžiningumas;
- Tais atvejais kai žala turi būti kompensuojama, kompensacijos procesas būtų greitas, teisingas ir prieinamas.

ŽALOS PACIENTŲ SVEIKATAI ATLYGINIMO KONCEPCIJA



Žalos išvengiamumo standartas nustato sužalojimą, kuris tinkamas kompensuoti



Aplaidumo, nerūpestingumo standartas nustato asmens, teikusio, paslaugas, kaltę



LIETUVOS RESPUBLIKOS

PACIENTŲ TEISIŲ IR ŽALOS SVEIKATAI ATLYGINIMO ĮSTATYMO NR. I-1562 1, 2, 7, 8, 13, 20 STRAIPSNIŲ IR V SKYRIAUS PAKEITIMO ĮSTATYMAS (Reg. data:2018-12-03)

24 straipsnis. Paciento sveikatai padarytos žalos (turtinės ir neturtinės) atlyginimas

Pacientas ar kitas asmuo, turintis teisę į paciento sveikatai padarytos žalos (turtinės ir neturtinės) atlyginimą, ir norintys gauti jos atlyginimą, turi teisę ne vėliau kaip per 3 metus nuo tos dienos, kurią sužinojo arba turėjo sužinoti apie paciento sveikatai padarytą žalą (turtinę ir neturtinę), Vyriausybės patvirtinto Paciento sveikatai padarytos žalos (turtinės ir neturtinės) atlyginimo tvarkos aprašo nustatyta tvarka kreiptis į Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisiją (toliau – Komisija), veikiančią prie Sveikatos apsaugos ministerijos, su rašytiniu prašymu dėl paciento sveikatai padarytos žalos (turtinės ir neturtinės) atlyginimo (toliau – prašymas). Komisija yra privaloma ikiteisminė institucija dėl pacientų sveikatai padarytos žalos (turtinės ir neturtinės) nustatymo. Komisija prašymus nagrinėja neatlygintinai.

Įstatymo projekto esminės nuostatos

- Paciento sveikatai padaryta žala (turtinė ir neturtinė) atlyginama, jei Komisija nustato, kad paciento sveikatai yra padaryta žala (turtinė ir neturtinė), kad ji padaryta neteisėtais veiksmais teikiant asmens sveikatos priežiūros paslaugas ir kad tarp paciento sveikatai padarytos žalos (turtinės ir neturtinės) ir teiktų asmens sveikatos priežiūros paslaugų yra priežastinis ryšys, išskyrus jei Komisija nustato, kad pacientas tyčia ar dėl didelio neatsargumo prisidėjo prie paciento sveikatai padarytos žalos (turtinės ir neturtinės) atsiradimo – šiuo atveju paciento sveikatai padaryta žala (turtinė ir neturtinė) neatlyginama.
- Komisija sprendimą atlyginti paciento sveikatai padarytą žalą (turtinę ir neturtinę) priima nevertindama asmens sveikatos priežiūros įstaigos ir ją padariusio sveikatos priežiūros specialisto kaltės.

Paciento sveikatai padarytos žalos atlyginimo tvarkos aprašas

- **Turtinė žala atlyginama:**
 - a) pagal tiesioginius nuostolius;
 - b) pagal netiesioginius nuostolius (negautas pajamas).
- **Neturtinė žala atlyginama:**
 - a) sveikatos sužalojimo atveju – pagal paciento patirtų sužalojimų pobūdį ir sunkumą, sveikatos sutrikdymo ir laikinojo nedarbingumo trukmę, nustatytą neįgalumo ar darbingumo lygį, patirtų fizinių kančių (įskaitant skausmą) pobūdį ir mastą, dėl sužalojimo patirtų emocinių išgyvenimų bei psichikos ir elgesio sutrikimų pobūdį ir sunkumą, sužalojimo įtakos socialiniam paciento gyvenimui pobūdį ir mastą, paciento sveikatos būklę (įskaitant individualias paciento savybes ir gyvenimo būdą) iki paciento sveikatai padarytos žalos (turtinės ir neturtinės) atsiradimo, padarytos turtinės žalos dydį ir kitas svarbias aplinkybes;
 - b) mirties atveju – pagal kito asmens, turinčio teisę į paciento sveikatai padarytos žalos (turtinės ir neturtinės) atlyginimą, ir paciento giminystės laipsnį ir pobūdį, bendro gyvenimo trukmę, materialinio išlaikymo faktą, dėl paciento mirties patirtų emocinių išgyvenimų bei psichikos ir elgesio sutrikimų pobūdį ir sunkumą, paciento mirties įtakos socialiniam asmens, turinčio teisę į paciento sveikatai padarytos žalos (turtinės ir neturtinės) atlyginimą, gyvenimui pobūdį ir mastą, paciento sveikatos būklę (įskaitant individualias paciento savybes ir gyvenimo būdą) iki mirties, padarytos turtinės žalos dydį ir kitas svarbias aplinkybes.

25 straipsnis. Kreipimasis į teismą

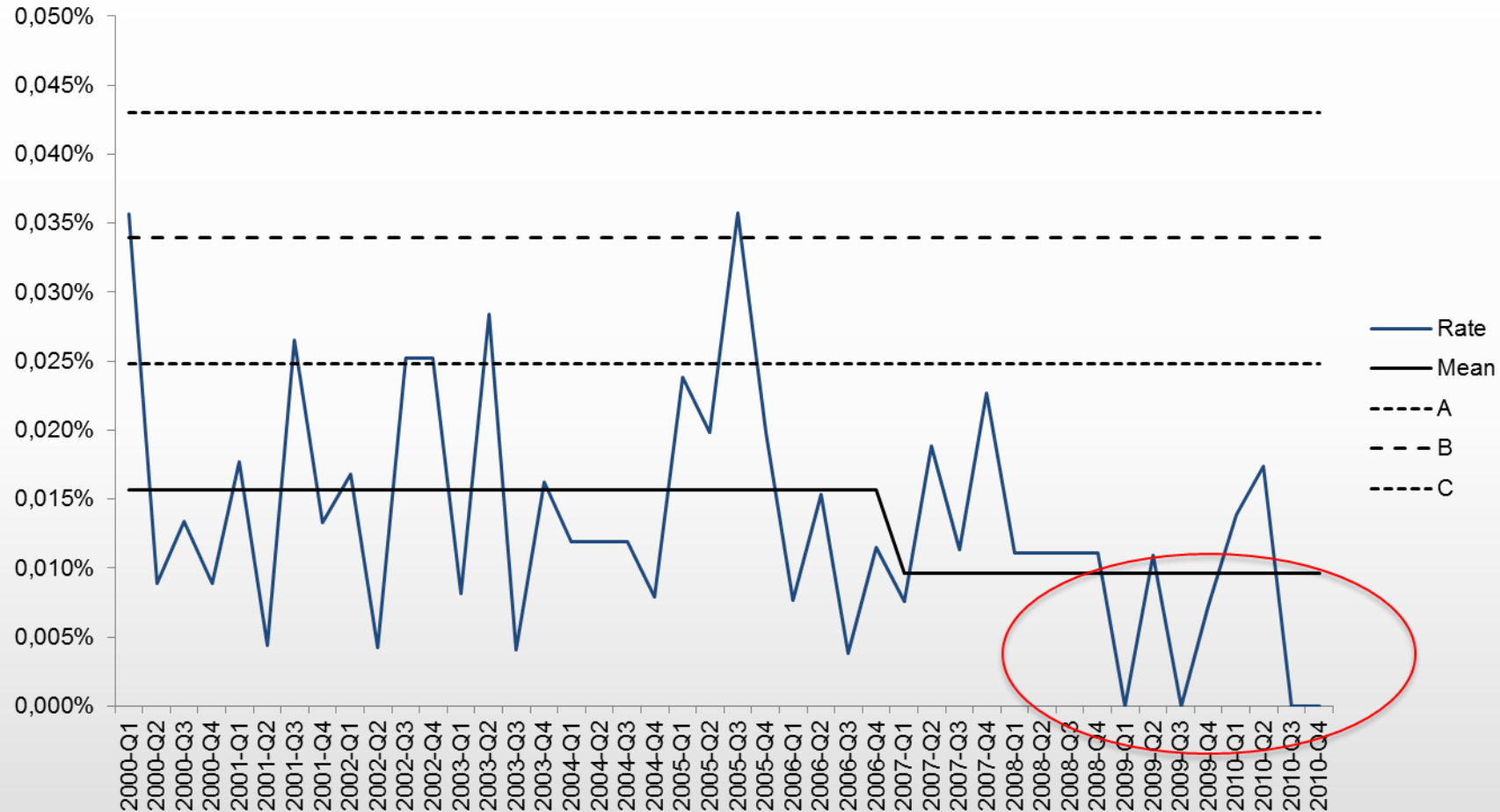
- Pacientas ir kiti asmenys, turintys teisę į pacientų sveikatai padarytos žalos (turtinės ir neturtinės) atlyginimą, per 30 dienų nuo Komisijos sprendimo priėmimo dienos, o jei jie nedalyvavo sprendimo priėmimo metu – per 30 dienų nuo tos dienos, kai jie sužinojo apie Komisijos sprendimą, turi teisę kreiptis į teismą dėl ginčo dėl paciento sveikatai padarytos žalos (turtinės ir neturtinės) atlyginimo nagrinėjimo iš esmės.
- Pacientui ar kitam asmeniui, turinčiam teisę į pacientų sveikatai padarytos žalos (turtinės ir neturtinės) atlyginimą, teismo sprendime nurodyto dydžio paciento sveikatai padaryta žala (turtinė ir neturtinė) per 10 darbo dienų nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos Paciento sveikatai padarytos žalos (turtinės ir neturtinės) atlyginimo tvarkos aprašo nustatyta tvarka atlyginama iš sąskaitos lėšų.

26 straipsnis. Komisijos ir ekspertų sąrašo sudarymas. Komisijos ir ekspertų veiklos pagrindai

- Komisija kasmet sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka teikia sveikatos apsaugos ministrui savo veiklos ataskaitą. Komisijos veiklos ataskaitos skelbiamos Sveikatos apsaugos ministerijos interneto svetainėje. Sveikatos apsaugos ministerija sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka atlieka Komisijos veiklos ataskaitų duomenų analizę ir veiksmus, kad būtų užkirstas kelias Komisijos veiklos ataskaitose nurodytai paciento sveikatai padarytai žalai (turtinei ir neturtinei) pasikartoti.

- Be kaltės modelis įgyvendintas įvairiose šalyse, tačiau kiekvienas modelis turi skirtingas charakteristikas;
- Švedijoje modelis veikia efektyviai, prieinamas pacientams, gydytojai turi pareigą suteikti pagalbą savo pacientui teikiant prašymą atlyginti žalą sveikatai;
- Švedijoje Žalos atlyginimo tarnyba vykdo prevencines programas, t.y. pacientų saugos projektus (saugus gimdymas, saugi abdominalinė chirurgija, saugus vaistų skyrimas pirminėje sveikatos priežiūroje, infekcijos protezuojant turi būti sustabdytos, struktūrizuota komunikacija ir kt.), organizuoja mokymus, konferencijas, atlieka mokslo tiriamąjį darbą (atvejų priežasčių analizė, statistikos dinamika ir kt.)

Sėkmingos vykdytojos saugos programos pavyzdys: Settled claims concerning serious birth injuries 2000-2010, per quarter and per date of birth



- Svarbiausias kriterijus vertinant bet kokią žalos sveikatai kompensavimo sistemą turėtų būti jos poveikis pacientams ir artimiesiems, ne tik finansiškai atlyginant patirtą žalą, bet ir užtikrinant informacijos suteikimą, atsiprašymą ir ilgalaikę pagalbą ir priežiūrą vertinant tai kaip pagrįstą paciento lūkestį bet ne kaip išimtį;
- Žalos be kaltės atlyginimas būtų ne tik susitaikymo ir klaidos pripažinimo gestas, bet ir patikininimas, kad gydymo įstaiga jaučia pareigą ilgalaikiai sveikatos priežiūrai tiems, kurie patyrė žalą sveikatai jų gydymo įstaigoje.

Informacijos apie NĮ atskleidimas ir atsiprašymas

- Dauguma gydytojų norėtų išvengti tokios situacijos ir prašo kolegų pagalbos;
- Dalis gydytojų informacijos atskleidimą grindžia mąstysena, kad gydytojai turėtų „neigti ir gintis“, nes gali būti pripažinti kaltais ir įtraukti į teisminį ginčo nagrinėjimą;
- Tačiau atsiprašymas siekia tik išreikšti empatiją pacientui. Empatija pacientui nėra kaltės prisipažinimas;
- Teisinis reglamentavimas padėtų ir gydytojams, ir pacientams šį reiškinį suprasti vienodai aiškiai;
- Tačiau koks bebūtų kontekstas šių nuostatų, esminiu vertinimo kriterijumi įvardijamas „teisingas“ atsiprašymas.

Išvados ir pasiūlymai

- Nesėkmės atvejų medicinos praktikoje yra ir jų visiškai išvengti neįmanoma, tačiau turime siekti sumažinti jų skaičių: registruoti juos, analizuoti ir mokytis iš klaidų;
- Juk ne svarbiausia yra įvykus nesėkmės atvejui, pirmiausia ieškoti kalto asmens ir jį bausti. Priešingai, reikalinga tokia aplinka, kurioje klaidą padaręs specialistas galėtų klaidą pats pripažinti ir ją atskleisti, atvirai ir sąžiningai, informuoti pacientą apie tai, kas įvyko ir jo atsiprašyti. Atsiprašyti ne už tai kad jis kaltas, bet už tai, kas įvyko ir padėti pacientui kaip galima greičiau atstatyti sužalotą sveikatą;
- Sąžiningas NI registravimas, klaidų atskleidimas, atviras bendravimas su kolegomis ir pacientais bei jų artimaisiais apie gydymo rezultatus gali padaryti didžiulius pokyčius pacientų saugos ir paslaugų kokybės srityje. Tereikia aplinkos, kurioje ir specialistas, ir pacientas galėtų jaustis oriai.